

scientific, practical and methodological significance for economic science. The main purpose of the article is to study the problem of bankruptcy diagnosis at domestic enterprises, substantiation of theoretical provisions and development of practical recommendations for improving the diagnosis of antisipative management of enterprises in the system of management diagnostics.

The article identifies the main tasks facing enterprises seeking to prevent and prevent the onset of crisis situations, analyzes the stages of diagnosis and considers the main models for predicting the bankruptcy of the enterprise.

It was found that the models show real results only in the conditions for which they were created. That is, it is necessary to develop a model in which the assessment of the financial condition of agricultural enterprises would be based on domestic accounting and reporting standards, which would use the statistical, information base of domestic enterprises taking into account the specifics of the industry.

Key words: *diagnostics, bankruptcy, methods, agricultural enterprises, antisipative management, crisis, diagnostic methods.*

УДК 336.2:338.246.025.2

DOI 10.31395/2415-8240-2021-99-2-247-259

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

П. К. БЕЧКО, кандидат економічних наук

Н. В. БОНДАРЕНКО, кандидат економічних наук

В. П. БЕЧКО, кандидат економічних наук

С. А. ВЛАСЮК, кандидат економічних наук

О. В. ПОНОМАРЕНКО, викладач

Уманський національний університет садівництва

У статті сформовано і систематизовано авторський підхід щодо застосування для аграріїв спрощеної системи оподаткування законодавчо закріпленої в Податковому кодексі України. В статті висвітлені переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування суб'єктів господарювання аграрної галузі (четверта) група і висвітлені шляхи щодо їх вдосконалення із застосуванням світового досвіду, який може бути адаптований в вітчизняну податкову практику.

Ключові слова: *спрощена система оподаткування, земельне оподаткування, єдиний податок, четверта група спрощеної системи*

Постановка проблеми. Розвиток аграрної галузі як системотворчої сфери економіки є пріоритетним напрямом державної політики щодо забезпечення продовольчої безпеки та стимулювання розвитку сільських територій. Основою державної підтримки вітчизняної аграрної галузі є подолання технологічного відставання вітчизняного виробництва, зумовлене

низьким рівнем доходів аграрного виробництва як базової галузі. Підвищення рівня доходів аграріїв, стримуються внаслідок нерозвиненої інфраструктури з переробки та зберігання продукції, дефіцитом та високою вартістю інвестиційних ресурсів, монополізацією сфери збуту.

Вітчизняна податкова система слугує дієвим механізмом регулювання економічних відносин. Податки виконують не лише фіскальну функцію, але і слугують потужним економічним регулятором, здатним впливати на господарське та соціальне життя суспільства. З огляду на це, важливим напрямом сучасної податкової політики є збереження стабільності та стійкості податкової системи в цілому і використання податкового інструментарію стимулювання діяльності суб'єктів господарювання аграрного виробництва, зокрема. Податкове стимулювання аграріїв здійснюється шляхом застосування спрощеної системи оподаткування, закріпленої в Податковому кодексі України, метою якої є взаємо узгодженість державних інтересів і економічне зростання господарюючих суб'єктів галузі – платників податків. Пріоритетним чинником, що визначає довгострокове економічне зростання аграрного виробництва є рівень розвитку високотехнологічних процесів, спрямованих на нарощування обсягів виробництва та реалізації продукції. Досягнення цієї мети можливе завдяки застосування податкових стимулів, вдосконалення податкової системи, здатної позитивно впливати на економічний розвиток аграрного виробництва. В той же час, механізм застосування спрощеної системи оподаткування аграріїв не повною мірою сприяє нарощуванню ними обсягів виробництва та реалізації продукції, дотримання агротехнічних умов господарювання, збереження земельних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінці сучасного стану оподаткування сільськогосподарських товаровиробників за спрощеною системою (четверта) група присвячені праці чисельних вітчизняних вчених [1–8]. Проте, не зважаючи на тривале в історії економічної науки дослідження дієвості функціонування спрощеної системи оподаткування аграріїв, до цього часу не вщухають дискусії щодо цієї проблеми, внаслідок відсутності єдиного підходу щодо теоретичного обґрунтування цієї системи оподаткування, її впливу на фінансові результати, збереження родючості земель, застосування аграріями передових методів землеробства, дотримання сівозмін в ринкових умовах господарювання.

Метою статті є обґрунтування теоретичних аспектів дієвості спрощеної системи оподаткування аграріїв і її вплив на їх фінансові результати діяльності.

Методика дослідження. Методологічною та теоретичною основами дослідження є економічна теорія, наукові розробки вітчизняних вчених з проблем спрощеної системи оподаткування суб'єктів господарювання аграрного виробництва. У процесі дослідження використані такі методи дослідження: абстрактно – логічний, порівняння, монографічний та наукового узагальнення.

Результати дослідження. Сформований механізм оподаткування та податкового регулювання суб'єктів господарювання аграрної галузі відповідно

до чинного Податкового кодексу України не повною мірою забезпечує виконання всіх покладених на нього функцій, недостатньо враховує специфіку аграрного виробництва, піддається перманентній корекції під впливом об'єктивних зовнішніх та внутрішніх чинників.

У зв'язку з цим вплив оподаткування на рішення суб'єктів господарювання аграрної галузі, враховуючи їх різноманіття, галузеві та організаційні особливості, потребують подальшого дослідження, включаючи проблеми вибору оптимальної системи оподаткування, обґрунтування необхідності та наслідків регулятивного впливу податків на базові чинники аграрного виробництва – землю, капітал, трудові ресурси. З огляду на це, вітчизняна аграрна галузь перебуває перед системним викликом, сутність якого полягає у вдосконаленні державної фінансової підтримки аграріїв шляхом диференційованого підходу до їх оподаткування.

Аналіз теоретичної бази, законодавчих актів в сфері оподаткування суб'єктів господарювання аграрної галузі, а також оцінка рівня, тенденцій і динаміки податкового навантаження в сільському господарстві свідчать про необхідність модернізації чинної податкової системи. Незважаючи на те, що сільське господарство користується великою кількістю пільг і преференцій, податкова система поки що не виконує повною мірою стимулюючу функцію. Фіскальне спрямування, що переважає у вітчизняній податковій системі внаслідок складності і неоднозначності затрудняє використання окремих податкових переваг суб'єктами господарювання аграрної галузі, що суттєво впливає на процес стабілізації і розвитку галузі на умовах розширеного відтворення, самофінансування і самоокупності. Подолання кризових явищ в галузі можливе шляхом вдосконалення оподаткування аграріїв, зниження податкового навантаження, а також розширення податкових преференцій суб'єктам, які інвестують сільське господарство.

Вдосконалення оподаткування суб'єктів господарювання вітчизняними вченими розглядається в різних ракурсах. Одним із напрямом вдосконалення оподаткування аграріїв є перегляд ставок єдиного податку (четверта група). За даними дослідження Р. Г. Браславського «...немає змоги встановити єдину ставку єдиного податку «четверта група», оскільки застосування єдиної ставки з цього податку, затрудняється тим, що, що сільське господарство неможна віднести до однотипної галузі [1, с. 92]. Встановлення єдиної ставки з цього податку є передчасним, оскільки диференціація податкового навантаження в сільському господарстві свідчить не лише про застосування різних ставок в залежності від виду сільськогосподарських угідь, але і створення передумов для ефективного функціонування механізмів оподаткування.

Інший напрям вдосконалення оподаткування аграріїв полягає в наданні податкових пільг. Результати дослідження свідчать, що податкові пільги дедалі частіше зростають, але не приносять бажаного ефекту, а саме не сприяють зростанню інвестиційної та інноваційної активності господарюючих суб'єктів не повною мірою виконують функцію податкового стимулювання [2, с. 32]. Податкове стимулювання на сучасному етапі є важливою складовою

економічної політики і використовується для нівелювання кризових явищ на ринку та заохочення інвестицій, створюючи позитивні ринкові екстерналії. За допомогою податкових стимулів можна регулювати рівень інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів господарювання.

Важливу роль у формуванні механізмів податкового стимулювання аграрної галузі відіграє ефективне податкове адміністрування, за допомогою якого забезпечується стійкість та стабільність податкової системи [3, с. 96]. Як свідчить практичний досвід, удосконалення системи адміністрування та контролю за збором податків та інших обов'язкових платежів дає змогу збільшити надходження до бюджетів всіх рівнів, сприяє економічному зростанню, підтримці соціальної стабільності.

Незважаючи на широкий перелік інструментів стимулювання різних секторів економіки, податкові стимули не систематизовані та диференційовані. Основним завданням чинного податкового інструментарію стимулювання секторів економіки є правильне діагностування результативності використовуваних стимулів, а також визначення стимулюючих податкових пільг, здатних на довгострокову перспективу приносити значний позитивний ефект національній економіці в цілому і аграрній галузі, зокрема.

Суттєвий вплив на оподаткування суб'єктів господарювання аграрної галузі має організація та управління податковою системою, зокрема використання цифрових технологій (табл. 1). Глобальні діджиталізаційні тенденції національної економіки, інтенсивний розвиток сфери інформаційних технологій, перехід до суспільства мережевих комунікацій швидкими темпами проникають у вітчизняну податкову систему шляхом впровадження цифровізації системи адміністрування податків.

В Україні процес діджиталізації розпочався саме з адміністрування непрямих податків. Пілотні випробування щодо впровадження електронних податкових накладних з ПДВ почалися в 2014 р. З огляду на це, наслідком запровадження цифровізаційних рішень щодо адміністрування ПДВ призвело до скорочення проявів податкового шахрайства із використанням фіктивних накладних та суттєво збільшило обсяг податкових зобов'язань бізнесу із ПДВ.

Функціонування електронного порталу платника податку розпочалося з 2016 року, користувачів якого налічується більше мільйона осіб. Із запровадженням цифрових технологій в податкову систему зросли потенційні можливості контролю за рахунок збільшення технічних засобів та апаратно-програмного забезпечення для моніторингу, обробки, передачі та аналізу інформації зі зменшенням участі людини та підвищенням об'єктивності контролю. Розвиток технологій та збільшення частки автоматизованих процесів суттєво знижують ризики та збільшують стійкість бізнес-процесів за рахунок мінімізації впливу «людського чинника».

Табл. 1. Принципові зміни в організації та управлінні податковою системою при використанні цифрових технологій

Принципові зміни в організації систем управління	
Традиційна економіка	Цифрова економіка
1. Суттєве збільшення швидкості передачі інформації будь-яких обсягів і видів	
Чітка ідентифікація прямих і непрямих зв'язків. Чітка ідентифікація прямих та зворотних зв'язків між керуючою та керованою підсистемами	Наявність зв'язку, що дає змогу миттєво та необмежено обмінюватися інформацією у прямому та зворотному напрямках
Структурна, послідовна, обмежена за видами, швидкості та обсягами передача інформації в системі за організованими інформаційними ланцюжками	Безструктурна, паралельна, необмежена за видами, швидкості та обсягами передача інформації в системі за рахунок занурення в інформаційне середовище та підключення до необхідних каналів
Матеріальні носії інформації (паперові документи)	Цифрові носії інформації (електронні документи)
2. Істотне розширення можливостей контролю об'єктів керування	
Кількість об'єктів та параметрів контролю обмежено можливостями моніторингу (зняття), обробки, передачі та аналізу інформації з переважною участю людини з природно обмеженими здібностями та високою часткою суб'єктивності контролю.	Можливості контролю розширені за рахунок зростаючого застосування технічних засобів та апаратно-програмного забезпечення для моніторингу, обробки, передачі та аналізу інформації зі зменшенням участі людини та підвищенням об'єктивності контролю
3. Збільшення обсягів автоматизації бізнес-процесів як у керованих, так і у керуючих системах	
Можливості автоматизації технологічно обмежені застосуванням ручної праці з відповідними складнощами управління через «людський чинник»	Розвиток технологій та збільшення частки автоматизованих процесів, що суттєво знижують ризики та збільшують стійкість бізнес-процесів за рахунок мінімізації впливу «людського чинника»
4. Поява та розвиток штучного інтелекту, керуючого людьми, механізмами, організмами і середовищем	
Основним суб'єктом управління та елементом керуючих систем на різних рівнях є людина, застосування штучного інтелекту обмежено	Розвиток технологій штучного інтелекту дозволяє використовувати його на різних рівнях управління у поєднанні з традиційним підходом, змінюючи технологію та алгоритми прийняття управлінських рішень

Важливе значення при оподаткуванні суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки має стратегія податкового стимулювання зростання аграрного сектору економіки, яку слід запровадити в національну податкову систему (табл. 2). Наведені компоненти стратегії щодо податкового стимулювання зростання в аграрній сфері національної економіки слід розглядати як систему, здатну створити передумови для побудови ефективної структури податкової підтримки інноваційної економіки. Податкова політика, що проводиться за сучасних умов характеризується непослідовними та незавершеними діями щодо податкового стимулювання суб'єктів господарювання аграрної галузі, що негативно впливає на їх фінансові результати, унеможливорює їх функціонування на само окупності та самофінансуванні.

Табл. 2. Реалізація стратегії податкового стимулювання зростання аграрного сектору економіки

Характеристика	Результат
<i>Перший компонент стратегії</i>	
<p>Подолання наступних інституційних обмежень, що перешкоджають економічному зростанню:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чутливість сектора економіки до податкових стимулів залежно від податкового навантаження; 2. Обмеженість величини податкових стимулів рівнем бюджетних втрат від недоотриманих податкових доходів; 3. Вертикальна (галузева) орієнтованість податкових стимулів; 4. Компетенція податкових органів щодо оцінки остаточних результатів податкового стимулювання 	<p>Прийняття до уваги інституційних обмежень при розробці податкових механізмів стимулювання аграрного сектору економіки сприятиме нарощуванню темпів економічного зростання при паралельному нарощення дохідної частини бюджетів вітчизняної бюджетної системи.</p>
<i>Другий компонент стратегії</i>	
<p>Проведення моніторингу та систематизації нині діючих податкових стимулів щодо суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки.</p>	<p>Обґрунтування застосування Податкового стимулювання аграріїв сприятиме здійсненню зіставлення втрат від недоотриманих доходів.</p>
<i>Третій компонент стратегії</i>	
<p>Оцінка вітчизняної податкової системи з точки зору її відповідності вимогам до умов економічного зростання, а також пропозиціями щодо її вдосконалення з урахуванням пріоритетних напрямів стимулювання зростання аграрного сектору економіки.</p>	<p>Досягнення позитивних змін щодо зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, підвищення її. Ефективності. Дієвість податкових стимулів досягається за умови високої економічної активності та продуктивності праці, високими темпами зростання інвестицій ..</p>
<i>Четвертий компонент стратегії</i>	
<p>Проведення відбору податкових стимулів, виходячи з чутливості аграрного сектору економіки до податкового стимулювання за конкретними податками.</p>	<p>Проведення відбору податкових стимулів з врахуванням чутливості платників податків до податкового стимулювання з конкретних податків.</p>
<i>П'ятий компонент стратегії</i>	
<p>Застосування інструментарію оцінки ефективності податкового стимулювання на мезорівні, що включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – методику оцінки ефективності податкового стимулювання аграрного сектору економіки; – методику оцінки результативності податкового стимулювання аграрного сектору економіки; – методику оцінки ефективності податкового стимулювання господарюючих суб'єктів. 	<p>Застосування механізмів оцінки ефективності податкового стимулювання на мезорівні, що включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – методику оцінки ефективності податкового стимулювання аграрної сфери економіки; – методику оцінки результативності податкового стимулювання аграрного сектору економіки; – методику оцінки ефективності податкового стимулювання господарюючих суб'єктів.

Наведені заходи, спрямовані на подолання інституційних обмежень, зниження диференціації у рівні розвитку та податкового навантаження в аграрній сфері, а саме застосування горизонтальних податкових стимулів, спрямованих на формування інфраструктури, підтримки розвитку людського капіталу, сприяння сфері наукових досліджень та дослідно-конструкторських розробок здатних забезпечити зростання ефективності податкового стимулювання. Використання перелічених компонентів стратегії сприятиме зростанню обсягів виробництва та реалізації продукції при мінімальних обсягах використовуваних державних ресурсів.

Слід відмітити, що в світовій практиці, зокрема в країнах з розвинутими ринковими відносинами не має аналогу єдиного податку в сільському господарстві. В окремих країнах існує єдиний податок, але виключно для дрібних фермерських господарств. Пільговий режим оподаткування застосовується в Росії та Білорусії передбачена пільга при оподаткуванні аграріїв протягом трьох років, а в Росії впродовж п'яти років після створення господарюючих суб'єктів – аграріїв.

В той же час, існуюча методологія оподаткування аграріїв за спрощеною системою у вітчизняній практиці має вкрай важливі недоліки, зокрема:

- потребує уточнення критерій віднесення господарюючих суб'єктів галузі до сільськогосподарських товаровиробників;
- надання права застосування спрощеної системи для підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, з одночасним внесенням змін в Податковий кодекс України.

Такі зміни сприятимуть збільшенню кількості господарюючих суб'єктів галузі, яких можна віднести до сільськогосподарських, які в подальшому матимуть змогу використовувати спеціальний режим оподаткування, а також пільг при їх оподаткуванні. З огляду на це, відбудеться зростання кількості переробних підприємств сільськогосподарської продукції, внаслідок чого буде вирішена проблема збуту сільськогосподарської продукції з одночасним покращенням функціонування сільськогосподарських товаровиробників, які вже перебувають на спрощеній системі оподаткування [4].

З метою оптимізації цінової політики слід змінити механізм оподаткування аграріїв податком на додану вартість для господарюючих суб'єктів, які перебувають на спрощеній системі оподаткування. З огляду на це, слід відродити механізм оподаткування податком на додану вартість за якого вся сума податкового зобов'язання залишалася в розпорядженні сільськогосподарського підприємства і спрямовувалася на розширене відтворення. Застосування такого механізму оподаткування аграріїв податком на додану вартість дасть змогу не лише успішно функціонувати на умовах розширеного відтворення, але і знизить ціни на сільськогосподарську продукцію кінцевим споживачам. Застосування такого режиму оподаткування дасть змогу концентрувати основну більшість сільськогосподарських товаровиробників і переробників аграрної продукції в зоні застосування пільгового податкового режиму [5].

Важливою передумовою вдосконалення податкового стимулювання аграрної галузі є раціональне використання землі суб'єктами господарювання всіх організаційно – правових форм господарювання. З метою раціонального використання землі сільськогосподарського призначення слід здійснювати наступні заходи:

- посилити контроль, зокрема і податковий за використанням всіх земель сільськогосподарського призначення, особливо тих, на яких впродовж двох років не зафіксовано посівів;

- проведення заходів які унеможливають не цільове використання земель сільськогосподарського призначення. З метою реалізації цих заходів слід створити на місцевих рівнях міжвідомчу комісію із залученням працівників ДПС, наділивши їх повноваженнями з контролю за раціональним і цільовим використанням сільськогосподарських угідь. Ефективна робота такої комісії повинна базуватися на створенні єдиної інформаційної бази для внутрішнього використання всіма представниками відомств, які входять до складу комісії. Інформаційна база повинна містити дані щодо платників податків в розпорядженні яких є землі, включаючи і орендовані. Мета такої комісії встановити факти використання земель не за цільовим призначенням. Також інформаційна база повинна містити дані щодо:

- землекористувачів, які здійснюють зберігання, переробку і реалізацію продукції рослинництва і тваринництва;

- землекористувачі які володіють земельними ділянками в тому числі і на умовах оренди і ухиляються від реєстрації в установленому порядку на право власності і сплати земельного податку. Такі заходи повинні носити системний характер в усіх регіонах і оприлюднюватися на всіх рівнях.

На законодавчому рівні повинні знайти відображення наступні порушення стосовно використання земельних угідь:

- псування землі;
- невиконання зобов'язань щодо рекультивациі земель, обов'язкових заходів з покращення земель і їх охорони;
- використання земельних ділянок не за цільовим призначенням;
- невиконання зобов'язань щодо приведення земель в стан придатний для їх використання за цільовим призначенням;

Вище перераховані порушення повинні підлягати накладенню адміністративних штрафів, призупинення діяльності господарюючих суб'єктів. Земельна ділянка сільськогосподарського призначення може бути примусово вилучена у власника в судовому порядку у випадку невикористання її відповідно до цільового призначення впродовж трьох років. З огляду на це, слід змінити підхід щодо контролю і міри відповідальності за нецільове використання земель сільськогосподарського призначення, виокремивши порушення на дві категорії:

- використання земель не за цільовим призначенням;
- не належне використання земель сільськогосподарського призначення.

Першу групу порушень слід регулювати із застосуванням податкових інструментів, а другу – адміністративних. Такий розподіл пов'язаний, в першу чергу, з видом правопорушень. При нецільовому використанні земель сільськогосподарського призначення слід встановити підвищуючи коефіцієнти з єдиного податку (четверта) група. Таким чином, за умов коли суб'єкт господарювання не використовує сільськогосподарські угіддя за призначенням до такого суб'єкта слід застосовувати підвищений коефіцієнт єдиного податку у відсотках до нормативно – грошової оцінки землі, що позитивно вплине на надходження коштів до бюджету.

Чинний Податковий кодекс України в частині земельного оподаткування в цілому і спрощеної системи (четверта) група не впливає на раціональне використання земельних угідь і не являється стимулом щодо раціонального та ефективного їх використання за цільовим призначенням. З огляду на це земельне оподаткування відповідно до чинного податкового законодавства не повною мірою виконує свою головну функцію – регулювання земельних відносин, оскільки:

- недостатньо впливає на рівень та цільове використання земель;
- не сприяє застосуванню ефективних методів землеробства.

З огляду на це слід встановити порядок підвищення ставок земельного оподаткування в тому числі і спрощена система оподаткування (четверта) група синтезувавши його з Китайським досвідом.

В Китаї застосовують збір за нецільове використання земель сільськогосподарського призначення . Збір встановлюється погектарно , а ставка збору залежить від кількості землі на душу населення в конкретному взятому регіоні і становить від 5 до 50 юанів жен міньбі за квадратний метр від 20,43 до 204,33 грн.відповідно. В той же час, в Китаї відсутнє земельне оподаткування із земель сільськогосподарського призначення.

Вважаємо за можливе за аналогією, встановити диференційовані підвищувальні коефіцієнти земельного (єдиного) четверта група податку за нецільове використання земель сільськогосподарського призначення. В якості основи для диференціації вибрати не чисельність населення (так як в Україні, на відміну від Китаю, проблема перенаселення відсутня), а частку сільськогосподарських земель в загальній площі, використовуючи при цьому квінтильну градацію (в Китаї – квінтильна градація за кількістю земель, що припадає на 1 особу).

З огляду на зарубіжний досвід, пропонуємо використовувати підвищувальні коефіцієнти по земельному (єдиному) четверта група податку за нецільове використання земель сільськогосподарського призначення. При розробці шкали оподаткування в основу слід покласти порозрядну регресію. При цьому, встановити додаткову максимальну ставку 8 %, а базову – 1,5 %.

Висновки. Результати дослідження свідчать, що слід усунути недоліки механізму справляння єдиного податку (четверта група) шляхом створення передумов його застосування як сільськогосподарськими виробниками, так і підприємствами з переробки сільськогосподарської продукції. Необхідно

диференціювати рівень податкового навантаження шляхом встановлення науково обґрунтованих різниць податкових ставок. З метою вдосконалення єдиного податку для сільськогосподарських товаровиробників (четверта група) слід змінити критерій віднесення господарюючого суб'єкта до переліку сільськогосподарського товаровиробника. Змінити для сільськогосподарських товаровиробників механізм оподаткування податком на додану вартість.

Література

1. Браславський Р. Г. Повнота та своєчасність сплати податків та зборів як вихідні основи побудови системи оподаткування в Україні. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «*Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті*», 12–13 квітня 2019 р. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2019. С. 90–92.

2. Варналій З. С. Податкове стимулювання суб'єктів підприємництва в Україні: проблеми, виклики та перспективи. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «*Конкурентний розвиток підприємництва в Україні*». Київ: Видавництво КНУ ім. Шевченка, 2012. С. 31–37.

3. Оліховський В. Я., Методика розрахунку сумарного податкового навантаження виробництва певного виду продукції. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. Серія: «Економіка і менеджмент». 2010. № 2 (8). С. 95–101.

4. ФОП: загальна чи спрощена система оподаткування? URL: <https://sota-buh.com.ua/news/fop-zahalna-chy-sproshchena-systema-opodatkuvannia>

5. Правові основи непрямих податків в Україні: монографія. Київ: Алерта, 2019. 352 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5817/1/6081_IR.pdf

6. Коваленко Л. О., Міхєєнко Т. В. Адміністрування ПДВ в системі фінансового менеджменту. *Науковий вісник Полісся*. 2016. № 4 (8). Ч. 2. С. 293–302.

7. Касьяненко Л., Атаманчук Н. Правовое регулирование налога на добавленную стоимость в Украине. *Международный научно-практический правовой журнал «Legea si Viata»*. 2019. № 1 / 2 (325). С. 54–58.

8. Ільницька А.В. Аналіз основних змін у податковому законодавстві щодо податку на додану вартість. *Молодий вчений*. 2017. № 2 (42). С. 253–256.

References

1. Braslavskiy, R. H. (2019). Completeness and timeliness of tax and fees payment as the initial basis for building a tax system in Ukraine. materials of the international scientific-practical conference «*Priorities of development of legal sciences of the 21st century*». April 12–13, 2019. Odesa: NGO "Black Sea Law Foundation", 2019. Pp. 90–92.

2. Varnalii, Z. S. (2012). Tax incentives for businesses in Ukraine: problems, challenges and prospects. Proceedings of the International Scientific and

Practical Conference "Competitive Development of Entrepreneurship in Ukraine». K.: Shevchenko National University Publishing House, 2012. Pp. 31–37.

3. Olikhovskiy, V. Y. (2010). Method of calculating the total tax burden on the production of a particular type of product. *Bulletin of the Eastern European University of Economics and Management. Economics and Management Series*, 2010, no. 2 (8), pp. 95–101

4. PIF: General or Simplified taxation? (URL: <https://sota-buh.com.ua/news/fop-zahalna-chy-sproshchena-systema-opodatkuvannia>)

5. Legal bases of indirect taxes in Ukraine: monograph. (2019). Kyiv. Alerta. P. 35 (URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5817/1/6081_IR.pdf)

6. Kovalenko, L. O, Mikheenko, T. V. (2016). VAT administration in the financial management system. *Polissia Scientific Bulletin*, 2016, no. 4 (8), pp. 293–302.

7. Kasianenko, L., Atamanchuk, N. (2019). Legal regulation of value added tax in Ukraine. *International scientific and practical legal journal "Legea si Viata"*, 2019, no. 1/2 (325), pp. 54–58.

8. Ilnytska, A. V. (2017). Analysis of the main changes in the tax legislation on value added tax. *Young scientist*, 2017, no. 2 (42), pp. 253–256.

Аннотация

Бечко П. К., Бондаренко Н. В., Бечко В. П., Власюк С. А., Пономаренко О. В. Упрощенная система налогообложения как элемент налогового стимулирования субъектов аграрного производства

В статье сформирован и систематизирован авторский подход к применению для аграриев упрощенной системы налогообложения законодательно закрепленной в Налоговом кодексе Украины.

Определено, что налоговое стимулирование аграриев осуществляется путем применения упрощенной системы налогообложения, целью которой является взаимосогласованность государственных интересов и экономический рост налогоплательщиков. Определен приоритетный фактор, определяющий долгосрочный экономический рост аграрного производства, направленный на наращивание объемов производства и реализации продукции. Отмечено, что немаловажную роль в формировании механизмов налогового стимулирования аграрной отрасли играет эффективное налоговое администрирование, посредством которого обеспечивается устойчивость и стабильность налоговой системы.

Сформирована основная задача действующего налогового инструментария для стимулирования секторов экономики, которая определяется как диагностирование результативности используемых стимулов. Определено влияние на налогообложение субъектов хозяйствования аграрной отрасли, которые проявятся в организации и управлении налоговой системой, в частности, использованием цифровых технологий. Отмечено, что с внедрением цифровых технологий в налоговую систему выросли потенциальные возможности контроля за счет увеличения технических средств и аппаратно-программного обеспечения для мониторинга, обработки,

передачи и анализа информации с уменьшением участия человека и повышением объективности контроля.

Отмечено, что важное значение при налогообложении хозяйствующих субъектов аграрного сектора экономики имеет стратегия налогового стимулирования роста аграрного сектора экономики, которую следует ввести в национальную налоговую систему. Сформирован механизм налогообложения налогом на добавленную стоимость, при котором вся сумма налогового обязательства оставалась в распоряжении сельскохозяйственного предприятия и направлялась на расширенное воспроизводство.

Определено, что важной предпосылкой усовершенствования налогового стимулирования аграрной отрасли является рациональное использование земли субъектами хозяйствования всех организационно – правовых форм хозяйствования. Предложено использовать повышающие коэффициенты по земельному (единому) четвертую группу налога за нецелевое использование земель сельскохозяйственного назначения.

Ключевые слова: упрощенная система налогообложения, земельное налогообложение, единый налог, четвертая группа упрощенной системы

Annotation

Bechko P. K., Bondarenko N. V., Bechko V. P., Vlasiuk S. A., Ponomarenko O. V. Simplified taxation as an element of tax incentives for agricultural entities.

An author's approach to the application the simplified taxation for farmers that is legally contained in the Tax Code of Ukraine has been developed and systematized in the paper. It is determined that tax incentives for farmers are applied through the use of a simplified taxation system, which purpose is commonly agreed state interests and the economic growth of taxpayers. Priorities have been identified that determine the lasting economic expansion of agricultural production, aimed at increasing the production volume and sales. It was also pointed out that the essential to the creation tax incentives mechanism for the agricultural sector is an effective tax administration, through which the resistance and stability of the tax system is ensured.

The main assignment of the current tax tools for encouraging economic sectors has been formed, which is defined as monitoring of the incentives effectiveness. The influence on the taxation of business entities in the agricultural sector, which is reflected in the administration and management of the tax system, in particular, the application of digital technologies, has been determined. It is noted that the introduction of digital technologies into the taxation provides the capacity for monitoring has increased due to the increase in technology, hardware and software for inspection, processing, transferring and analyzing information with a decrease in human participation and an increase in the objectivity of control.

Moreover, the strategy of tax incentives for the growth of the agricultural sector, which should be introduced into the national tax system, is of great importance in the taxation of economic entities in the agricultural sector of the economy. A mechanism for taxation with flat tax was created, in which the entire amount of the tax liability remained at the disposal of the agricultural enterprise and was directed to expanded reproduction.

It is determined that an important prerequisite for improving tax incentives for the agricultural sector is the effective land use by business of all forms of

management. It was also proposed to use the increase coefficients for the land (single) fourth group of tax for the misuse of agricultural land.

***Key words:** simplified taxation, land taxation, single tax, the fourth group of the simplified system*

УДК 336.14:338.244.47

DOI 10.31395/2415-8240-2021-99-2-259-275

ФІНАНСОВА САМОДОСТАТНОСТЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

О. В. РОЛІНСЬКИЙ, кандидат економічних наук

Б. С. ГУЗАР, кандидат економічних наук

С. А. ПТАШНИК, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

В статті висвітлюється сучасний стан формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів, з урахуванням внесених змін до бюджетного та податкового законодавства, проведено аналіз доходної та видаткової частин місцевого бюджету. На основі проведеного дослідження визначено проблеми та шляхи зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування. Сформульовано основні завдання бюджетної децентралізації. Вказано на джерела наповнення та проблеми у сфері формування місцевих бюджетів в Україні.

***Ключові слова:** місцеві бюджети, децентралізація, фінансові ресурси, бюджетне законодавство, місцеве самоврядування, доходи, міжбюджетні відносини, податки, фінансове забезпечення.*

Постановка проблеми. Відповідно до Стратегічного плану діяльності Міністерства фінансів України на 2018–2021 рр. ключовими пріоритетами України у сфері управління публічними фінансами є ефективне виконання бюджетів та оптимізація розподілу ресурсів між рівнями бюджетної системи. Виконання цих завдань також перебуває у фокусі реформи фінансової децентралізації, що розпочалася в Україні у 2015 р. і має на меті посилити рівень фінансової самодостатності територіальних громад. За перші п'ять років імплементації цієї реформи збільшено частку місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України з 18,5 % у 2015 р. до 23,3 % станом на 01. 06. 2020 р., частки власних доходів місцевих бюджетів у ВВП – з 5,1 % до 6,7 % за цей же період. Однак, попри певні позитивні зрушення, місцеві бюджети все ще на понад 46 % залежать від трансфертів з державного бюджету, що засвідчує необхідність